

DRUŠTVO ZA OPAZOVANJE IN PROUČEVANJE PTIC SLOVENIJE (DOPPS) IN NJEGOVIH 25 LET

DOPPS – BirdLife Slovenia and its 25 years

Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS) letos praznuje svoj srebrni jubilej. In kot se za tako priložnost spodobi, se je treba ozreti na res uspešno prehojeno pot, sešteti sladke pa tudi grenke trenutke. In iz vsega potegniti kakšen nauk. Iz neobglenega, a odločnega begavca, ki je v prvem letu obstoja štel borih 88 članov, je po nekaj golitvah zrasel mogočen ptič, za katerim leti tisočglava članska jata!

Društvo pa ni nastalo čez noč, ampak so razmere za njegovo ustanovitev dozorevale in nazadnje tudi dozorele. Tičarska tradicija na Slovenskem je stara in je tudi preživljala svojo evolucijo. S tesnobo v srcu se spominjamo naših daljnih predhodnikov, ki so svojo ljubezen do ptičev izkazovali tudi zelo neposredno: imeli so jih tako radi, da so jih kar požrli! Hoteli ali ne, priznati moramo, da je bila pri nas kultura lova ptičev za prehrano, predvsem jeseni, precej razvita, zlasti v osrednjem in primorskem delu države, če stvar približno zaokrožimo. Tisoče drobnih pevcev je jeseni končalo zlasti na gosposkih mizah. To pa je, hvala bogu, že daljna preteklost.

Hkrati z lovom pa se je vzpostavljala določen odnos med lovci in ptiči. Ptiče so zadrževali v kletkah tudi za zabavo, predvsem pa so jih uporabljali za vabnike v naslednji lovski sezoni. Uspešno zadrževanje ptičev v ujetništvu je zahtevalo dobro poznavanje njihovih potreb, predvsem prehranjevalnih. In nekateri tičarji so bili v tem pravi mojstri. Tudi glede oglašanja ptičev so bili prav tenkočutni: pri nekaterih vrstah, npr. ščinkavcu *Fringilla coelebs*, so ločevali različne tipe petja in pevcem dajali svoja imena, kot npr. ropočev, griču, vidru, cekiv, kočev in še druga.

Začetek organiziranega obročkanja ptičev, leta 1926 v okviru Ornitološkega observatorija, je za tičarje pomenil pravo revolucijo. Lahko so osmislili svoje delo in z njim prispevali k napredku ornitološke znanosti. Sprva lov na limanice, s številnimi pomanjkljivostmi, ki so šle zlasti na račun ujetega, z limom zamazanega ptiča, je leta 1973 zamenjal lov z mrežami. Ulov je bil neprimerljivo večji in lovilo se je vse več za Slovenijo novih ptičjih vrst. Danes obročarska dejavnost poteka v okviru Prirodoslovnega muzeja Slovenije in združuje okoli 60 zunanjih sodelavcev. Med že omenjenimi 88 člani društva v prvem letu jih je bilo kar 45 iz vrst obročkovalcev.

Opazovanje ptičev – in zapisovanje podatkov o tem – se je zelo razmahnilo. O tem govorijo številni zapisi v različnih revijah ali samostojna dela, ki pomenijo začetek in temelj favnistike. Neprimerno večje število zapisov pa je končalo po različnih beležnicah in predalih, ni jim bilo dano, da bi bilo njihovo poslanstvo udeleženo. Vse bolj se je kazala tudi potreba po kvantifikaciji zbranih podatkov, po njihovem sistematičnem uvrščanju v prostoru, skratka, pokazala se je potreba po ornitološkem atlasu, tako gnezdilsk kot prezimovalcev. Pa ne samo pri nas. Priprave zanj so se začele tudi v okviru Evrope in Slovenija je pristopila k evropskemu sodelovanju, ko na drugih področjih o podobnih dejavnostih sploh še slišali nismo. Napočil je čas, da smo se slovenski opazovalci

in preučevalci ptičev združili v društvu in skupaj začeli vleči ornitološki voz. Pobudo za ustanovitev društva so dali in utemeljili trije možje, Iztok Geister, Dare Magajna in Dare Šere, ki so društvu tudi dali ime: Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije. Omeniti velja tudi akademika dr. Andreja Župančiča, ki je ves čas nastajanja društva in še dolgo potem, ko je to že delovalo, zvesto stal ob strani z dobrimi predlogi in nasveti in, če se izrazimo sodobno, vlival pozitivno energijo. In to z vedrom!

Na ustanovni skupščini DOPPS-a, 8.12.1979 v Ljubljani, je Iztok Geister v pozdravnem nagovoru tedanja dogajanja na ornitološkem področju slikovito strnil z besedami: »Vse to rojenje favnistične dejavnosti na Slovenskem v zadnjih nekaj letih vse glasneje išče svojo matico, okrog katere bi se v grozdu zbrali vsi, zdaj po vseh mogočih predalih raztreseni terenski podatki. Takšna ažurna in živahna izmenjava podatkov bi dala našemu delu nov impulz in možnosti za hitrejšo realizacijo pobud v zvezi z delom na terenu. Ta matica naj bi bilo društveno glasilo *Acrocephalus*. To bi bilo, če izvezememo v letu 1933 izšlo prvo in edino številko *Izvestij ornitološkega observatorija* v Ljubljani, prvo periodično ornitološko glasilo na Slovenskem. Rodovno ime trstnic *Acrocephalus* simbolizira delovno in problemsko zasnovo glasila, saj so trstnice, če upoštevamo težavnost determinacije, ekološko izolacijo in akutno ogroženost biotopa, za raziskovanje zelo privlačen rod ptic.«

Matica *Acrocephalus* je zaživela in imela številno potomstvo: danes beležimo 121 izdanih števil. Njeno potomstvo je vse do 93. številke urejeval in negoval Iztok Geister, bil mu je več kot skrben oče. Na takratno delo uredniškega odbora ostajajo v spominu prijetni sestanki, dolge ptičarske razprave, pa tudi kakšno zabavno smo razdrli. Denarja pa ravno toliko, da so bili pokriti stroški izdajanja revije in še kaj za pisarniške posle.

Ko vlečemo črto pod četrstoletno delovanje DOPPS-a, smo dolžni povedati tudi tisto, kar bi bilo najbolje pozabiti. Že pred 93. številko, leta 1999, so se začeli v društvu tudi grenki trenutki, sedenje na sestankih je postajalo vse bolj moreče. Pravijo, da je bil konflikt generacij. Pa naj bo tako. Škoda je le, da se je vse začelo pri denarju.

Leta 1994 je društvo, vzporedno z revijo *Acrocephalus*, začelo izdajati tudi *Novice DOPPS*, ki so se kasneje preimenovala v *Svet ptic*. Mlajši in prodornejši člani društva so vse bolj zasedali ključne funkcije v društvu, bili so uspešni tudi poslovno, povezovali so se s sponzorji in začeli s projektnim delom. Usmeritev Izvršilnega odbora je bila, da bi *Acrocephalus* postal strogo strokovna revija, bolj poljudne prispevke in kramljanje s članstvom pa naj bi prevzela revija *Svet ptic*. *Acrocephalusu* so vse bolj omejevali porabo denarja, ostajali so nepokriti računi, ki so jih potem očitali uredniku. Največkrat, da je objavil kakšno barvno sliko preveč in s tem zvišal stroške tiska. Šlo je za piškave denarce. Konflikt so rešili tako, da je Izvršilni odbor društva urednika razrešil. Kratko malo ga je zbrisal! Celotni uredniški odbor je odstopil v znak podpore dotedanjemu uredniku. *Svet ptic* in novi *Acrocephalus* pa sta se kot Feniksa dvignila s pogorišča uredništva, ki je pripadalo starejši generaciji.

Dobro, izbrali so pot, ki jo starejši težko razumemo in ne odobravamo. Nekaj pa je k temu treba še reči. Seveda je prav, da so mladi poskrbeli za denar. A če je že bilo treba zamenjati urednika, ki je tudi sam že omenil, da bo predal urednikovanje, bi to lahko naredili na dostojen način. Zelo preprosto. Od

njega bi se poslovili in se mu zahvalili za opravljeno delo. Iztok Geister si je to več kot zaslužil. O različnih generacijah pa tole. Rasli smo še v času, ko so nam za življenjsko popotnico dali pregovor, ki je ravno pravšnji, da ga izrečemo ob razmišljanju o grenkih trenutkih v društvu. Je preprost: »Ti očeta do praga, sin tebe čez prag.«

Danes DOPPS cveti, priboril si je pomembno mesto v stroki in družbi. Uspešno poslovanje in krog zavzetih sodelavcev, ki skrbijo, da izhajajo monografije in bogat propagandni material predvsem z naravovarstveno vsebino. Acrocephalus je odlična strokovna revija, prestopila je domači prag in postala mednarodna. Samo pohvalno tudi o reviji Svet ptic, ki bralce navdušuje s pestrimi prispevki o življenju in iz življenja ptičev, vse bogato barvno ilustrirano. Ob praznovanju čestitke vsem, ki se trudijo za uspeh DOPPSa, in iskrena želja, da bi se vse še tako nadaljevalo in cvetelo!

JANEZ GREGORI